

1934

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харькові.

Сніп

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб.,
на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 місяці 1 руб., окреме число коштує—5 к.,
подвійне—10 коп.—За кордон—4 р.,
1/2 року—2 руб.

Річні передплатники одержать безплатний додаток.
Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.
Телефон редакції—839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
вечора по понеділках, середах та п'ятницях.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище й адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті, до друку не ухвалені, переховуються в редакції 3 місяці й висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.
З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГЛОШЕНЬ:

За рядок петіту попереду тексту, або за його місце платиться по 30 к., і по умові.
За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 к. і по умові, за другий—10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друкування не менше 3-х разів.

№ 43.

28 (10 Листопаду) Жовтня.

1912 рік.

Ушануйте пам'ять великого Українця Миколи Лисенка.

24 Жовтня у Києві вмер бл. п.
МИКОЛА ЛИСЕНКО

славнозвістний композитор український. Вічна йому пам'ять!

28 Жовтня у Києві має відбутись похорон бл. п.
Миколи Лисенка.

29 Жовтня о 1 годині дня в господі Т-ва Квітки-Основ'яненка має бути відправлена панихида по бл. п.
Миколі Лисенкові.

ЗМІСТ: М. М-ський. Смерть Миколи Лисенка. Оленько. М. Лисенко (некрольог). К. Бич-Лубенський. Микола Лисенко (остатній лист). Гр. Бабенко. Мандровані дяки (докінчення). З нашого життя. З Галичини. С. Порубайміх. Українські „страдники“. І. Мечиславченко. Лист П. П. Осипенко. Одгадка. Фел'етон: Христя Алчевська. На смерть Миколи Лисенка. Ігор Мечиславченко. Зімові чари. А. Доде. Тартарен з Тараскону.

Приймається передплата на «Сніп» на 1913 рік. Передплата тільки УМОВНА, се-б-то, коли до 1 СТУДНЯ (Денября) 1912 р. збереться не менше 1500 передплатників, то «Сніп» виходитиме на 1913 рік, коли ж ні, то гроші будуть усім передплатникам повернуті.

Умови передплати: На рік 3 руб. Можлива розстрочка: 1 Студня 1 руб., 1 Березня 1 руб., і 1 Червня ще 1 руб. У Харькові передплата 2 р. 50 коп. на рік.

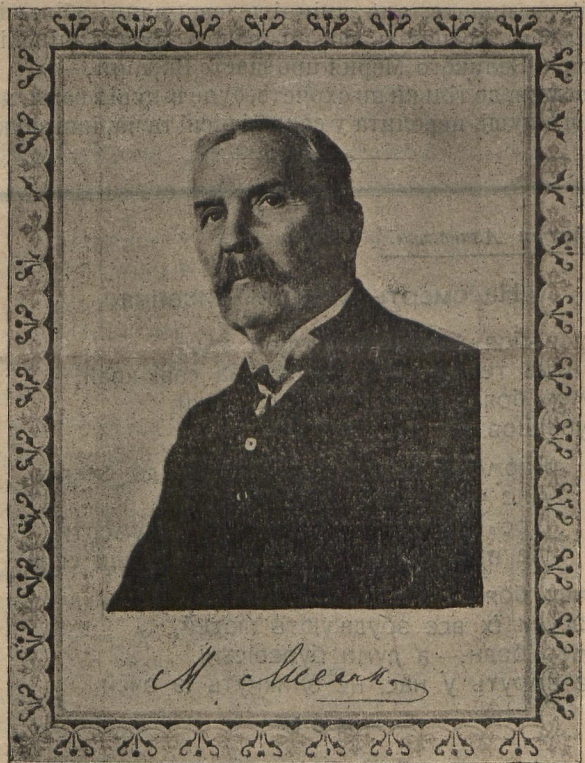
«Сніп» у 1913 році дасть передплатникам 52 числа. Гроші треба засилати ВИКЛЮЧНО на біжучий рахунок «Сніп» у 3-є Харьківське Т-во Взаємного Кредіту. Книгарні й окремі особи по-за Харьковом, що збирають передплату, мають 5% знижки з річної передплати, але гроші повинні теж засилати ВИКЛЮЧНО до 3 го Харьківського Т-ва Взаємного Кредіту. За гроші, які в Харькові будуть виплачені не в 3-є Т-во Взаємного Кредіту, видавець «Снопа» НЕ ВІДПОВІДАЄ.

Пан інспектор в справах друку добачив у передовиці № 41 «Снопа» злочин 129 ст. Уг. Ул. Пан Прокуратор Судової Палати, поділяючи думки п. інспектора, направив до Судової Палати справу, аби віддати редактора «Снопа» під суд по 129 ст. Уг. Ул.

М. М-ський.

Смерть Миколи Лисенка.

Він умер—чарівний і прекрасний співець України! Вмер, не побачивши здійснення своїх сьвятих великих мрій про щастє вітчизни. Смерть зазирнула йому в-вічі саме тоді, як надійшла заборона на українську культуру.

Бл. П. Микола Лисенко, славнозвістний український композитор, турно-просвітню інституцію в Києві, якої він був фундатор і голова і яка жила його духом. І перед смертю, так, як і в початку свого життя, бачив він все прикрі

відносини до життєвих прав нації, якої він був сином і яку ціле життє кохав і голубив—найпалкійшою любовію. І перед смертю любов його до України була така-ж міцна, як і в початку життя. Вмер, як воїн на чатах інтересів України. Ціле життє був він з вірних—найвірнійший. Його чиста, чарівна душа була ціле життє вівтарем, де палав невгасимий вогонь любови до рідного краю й народу—вогонь, що запалював кожне чисте серце, яке наближалось до його.

Історія життя Миколи Лисенка се поема найвірнійшої, найчистішої ідейної любови до України, се чарівна пісня душі сильної й вкупі ніжної, се перлом відродженню свого народу, се гімн невмирущої надії! Його кобза була наче душею цілої України і з неї неслися—летіли, наче з душі цілого народу і крики обурення і зойки розпуки і поклик до боротьби і стогін болю та страждання і тихий шепіт кохання.

Смерть розбила ту кобзу, навіки замовкнуть божественні уста, що творили Тіртеєву музику для покрового народу. Але зложені ним пісні зробилися вже безсмертними. Їх співають від найглухіших хуторів до найбільших городів по всій Україні і навіть по всьому світу, де тільки живуть українці. Навіть чужинці знають його пісні й його музику. І доки житиме Україна, доти безсмертне буде ім'я її найулюбленого сина Миколи Лисенка.

Але безсмертні будуть тільки ті частки його душі, що, перелившись у музику та пісні, зробилися несквртельними. Він же сам і безконечна зграя несприваних ним пісень, ненароджених звуків, що жили в його душі, як в чистім, глибокім джерелі, вже вмерли навіки!

Плач, Україно, твій прекрасний син умер!
Плачте, українці! Ваш любий брат, ваш товариш і ваш батько вмер!

Ні! не плачте, але зміцніть свої ряди, збільшіть свою любов, розпаліть вогонь ваших душ і здійсніть святі мрії Великого Мерця про щастє України.

І всюди, де тільки ви схочете, буде вкупі з вами частина його душі, перелита у сояшні пісні та чарівні звуки!

Христя Алчевська.

На смерть Миколи Лисенка.

Умер боян,—замовкли ліри згуки,
Кінець тепер стражданню за свій край,
Умер боян, що бачив його муки
І увійшов у тихий божий рай...

Гармоній сліз він повен був до смерти,
Але чекав, що счервоніє Схід,
І ось тепер прийшлося йому умерти,
Не вздрівши день, надій згубивши слід.

Умер боян,—але живуть ще пісні
І згуки їх все збуджують людей,
Умер боян,—а думи буревістні
Не вмуть у нас, не зникнуть із очей.

Гор Мечиславченко.

Зімові чари.

Чари з неба з снігом падутъ,
Заворожують наш край,

Олелько.

Микола Лисенко.

(Ненрольог).

Нема такого глухого закутка нашої землі, де б, хоч трошки освічена, людина не знала або не чула імени Миколи Лисенка. Нема такого пайглухійшого кутка, де-б навіть зовсім неосвічені люди не співали пісень, уложених М. Лисенком. Справді, він зробився таким же національним композитором, як Шевченко національним співцем. І вже від давнього часу імена сих двох великих українців, ще за життя Лисенка, все промовлялись у кулі. Шевченко й Лисенко се дві найбільш улюблені постаті відродженої України.

М. Лисенко народився на світ у 1842 році на Полтавщині. По укінченню гімназії вчився у Київському університеті, по укінченню університету Лисенко поїхав у 1864 році за кордон до Лейпцигу і вступив до музичної Консерваторії, куди вже давно мріяв вступити. Тут він учився під орудою славних маестро Рейнеке та Ріхтера, яких був одним з найкращих учнів.

Укінчивши студії, Лисенко повернувся на Україну і в р. 1868 видав свій перший «збірник українських пісень». З того часу, аж до самої смерти, Лисенко безупинно збирав українські пісні і видавав їх окремими відбитками або збірниками. Зібрані ним пісні становлять цілий скарб української національної творчости. Веснянки, колядки, щедрівки, пісні купальські, історичні, бурлацькі, гайдамацькі, некрутські і цілий скарб ліричних пісень видані ним з додатком музики та заспівами. Але важпійшою є роля Лисенка не як етнографа-збірача, але як композитора—творця. Слыве увесь Шевченків «Кобзарь» Лисенко проспівав своїми композиціями. Усі найталановитші поети українські мають щастя чути до своїх ліпших творів чарівну музику Лисенківську.

Але крім того написав він де-кільки опер та оперет, як серьозної, так і легкої музики. Першою оперою була «Різдвяна Ніч», яка виконувалась з величезним успіхом у Харькові та Києві. Потім були написані «Утоплена», «Чорноморці», а в кінці XIX віку чарівний твір «Тарас Вульба», який ще й досі не бачив світа, але про який відомий російський композитор Чайковський висловлявся як про chef d'oeuvre і який

І у сніговім каскаду

Заховали красний май...

І світанок темний хмурий,

Ледве блисне до хаток;

Й вся земля мов тая урна,

Де краса спить без квіток...

Та краса в труні чарівна,

Як знеможений співець,

Як роскішна королівна,

Що прибралась під вінець...

Глянеш... журная заслона...

Чуеш... сумний голос гаю...

Десь кричить смутна ворона—

«Я вміраю!.. Я вміраю!»...

Спи красо, бо ти безсила

І на грець не зможеш йти—

Дика сила побідила

Та не дійде до мети...

би був поставлений на імператорській сцені у Петербурзі, коли-б Лисенко не забажав рішуче, щоб перша вистава його опери була по українськи, але не в перекладі на мову московську...

З його оперет користується величезним успіхом «Енеїда». Крім того Лисенко написав декілька дитячих оперет: «Коза-Дерева», «Пан-Коцький» й інші.

Нарешті—він написав цілий ряд творів чистої музики.

Діяльність М. Лисенка, як композитора й патріота дожидає свого історика. Жив він у добу найбільшого занепаду українського національного життя і був одним з небагатьох, що вивели український наріз з негнів здичавіння на шлях розвитку та свідомості.

В житті його нема «зерна неправди за собою». Нехай же пером буде рідна земля над ним!

К. Бич-Лубенський.

Микола Лисенко.

Останній лист!

Багато разів доводилось мені писати некрольоги музикам. Важка ця праця. Ніби щось одривається од серця, бо добре знаєш, що такого вже не буде. Буде щось инше, щось нове, а такого не буде. Ще більш важко робиться, коли пишеш про фундатора, але тут є втіхою те, що фундатор збудував нову школу, натхнув новими ідеями других і праця не тільки не загине, але навпаки розвіється і дасть такі красні наслідки, про які фундаторові і не мріялось. Отак було з М. І. Глинкою, отак було з Р. Вагнером.

Але писати про Миколу Виталевича—се більш ніж важко, більш ніж гірко.

Та невже це правда?

24-го жовтня я дістав од нього листа, поміченого 21-м. Цей лист був мені в одповідь на запитання про українськ. балет: «балета ніякого ніхто не учив і не писав... а я ще колись у покійного Юркевича записав мелодію до танця, що зветься «Роман», і сам бачив на подвір'ї у Юркевича, як молодь селянська танцювала... І от ми в клубі завели сі обческі українські танці по пріч ичих всяких pas d'Espagne

etc... Написав, правда, лібрето до ідного дуже красивого балета з українського життя, дуже складне лібрето, але я не брався ще писати, бо маю інші роботи. Тепер написав мініатюри, які на черзі стоять до постанови»... писав мені Микола Виталевич. 24-го я одержав од нього цього листа.

Ніщо не віщувало, що цей лист помічений 21-м буде останнім листом. Це останнє привітання. Але ось 21-го телеграф приніс звістку, що його вже нема.

Я казав, що важко писати некрольоги діячів-фундаторів, але про других все ж таки ми мали сподіванку. Не можна сказати цього про смерть Миколи Виталевича.

Микола Виталевич Лисенко родився у 1842 році; у ті часи життя українських поміщиків було ще досить національним і не було ще винищено сучасним космополітизмом, як нині. У домі свого батька, родин та знайомих він часто-густо чув панські кріпацькі хори та оркестри, репертуар яких майже цілком український.

Українська пісня з дитинства виховувала талановитого хлопця і давала розвій і напрямок музичному хистові Миколи Виталевича. Але живи не так, як хочеться, а як Бог велить. Тільки скінчивши університета, Микола Виталевич спромігся досягнути своєї мети, дістати музичне виховане. Він поїхав до Лейпцігської консерваторії, яку і скінчив лауреатом по класам у Ренеке та Ріхтера. В 1868 р. він розпочинає свою, виключно українську, діяльність випуском «збірника українських пісень», діяльність, яку він не змінив до останнього часу, як це видно з цього останнього листа од 21-го жовтня.

Не час і не місце тут свідчити про хронологічний порядок виходу його творів та наводити критику.

Ми повинні сказати тут лише про морально-художнє значіння Мик. Вит., зібравшого великий скарб народньо-музичної творчості, опріч цього, подавшого нам у своїх власних композиціях чудові зразки українського контрапункту.

Ми маємо загальний контрапункт та гармонізацію.

Відомий всім Мельгунов розробив теорію російського народнього контрапункту; чимало російських майстрів вже користуються його теорією.

Покійний Мик. Вит. практично розробляв у своїх творах народній український контрапункт та його вжиток при розробленню укр. мелодій. Він дав багато зразків тому на користь майбутніх українських композиторів.

«Тартарене», вимовив абшитований капітан з притиском, «Тартарене, треба їхати!».

І він залишився випростований у рамі дверей, величний та суворий, як сам обов'язок.

Тартарен одразу зрозумів зміст слів. «Тартарене, треба їхати!».

Він підвівся дуже блідий, кинув кругом себе зворушений погляд на свій гарний затишний кабінет, теплий і м'яшко освітлений, на своє широке втіжне крісло, на книжки, на килим, на великі білі стори, за якими тремтіло кволе тілля карликового садочка, потім він наблизився до хороброго коменданта, вхопив його руку та, стиснувши її енергійно, вимовив голосом, в якому брехали сльози:

— Я по ду Бравідо!

І він, дійсно, виконав свою обіцянку: він поїхав, хоч, правда, не дуже ще швидко.. Чимало довелося затратити часу, щоб налагодитись.

Насамперед він замовив у Бомпара дві великі скрині окуті міддю, на яких були прибиті чималі ярлики з написами: «Тартарен з Тараскону»

«Пакунок зброї».

Ви сами знаєте, що на окуття та на гравірування пішло чимало часу.

Альфонс Додє.

Тартарен з Тараскону.

(Переклад С. Сердюкової).

XXII.

Про те, що було висловлено в маленькій домівці Баобаба.

Коли слава Тартарена вже змарніла на нівець, лише в серці представника армії у Тарасконі ще жевріла пріхильність до нього.

Хоробрий комендант Бравіда продовжував уперто запевняти: «Ой, се—молодець!»

Звичайно, я уявляю, що се твердження зараз вже не мало ніякого значіння для аптекаря Безюке...

Ні разу бравий комендант не робив натяків на африканську подорож; коли загальне обурення досягло пайвищого розвитку, лише тоді він забалакав.

Одного вечора, коли бідолашний Тартарен сидів осамотнений в своєму кабінетові й думки його були виключно сумні, до нього ввійшов комендант з надзвичайно урочистим виглядом, одягнений у все чорне, в чорних рукавичках, застігнутий на всі гудзики.

Мик. Вит. поклав перші підвалини українському музичному мистецтву, але чи дав він нам школу?

Ніт, і не по своїй вині. Все довге, з музичного боку страстотерпне, життє майстра од нині становиться за велику догану всім тим, хто має музичного талану.

Прокляте, що лежить на україн. народі, який може тільки тоді робить, коли його шия затиснута у чуже ярмо, одбивається і на українськ. музичному мистецтві.

Все життє своє віддав М. В. україн. музиці та не стало воно чарівним зразком. Чужі слова, чужа популярність спокусує талановитих українців збагачувати чуже мистецтво та зраджувати своєму.

З того часу, як М. В. розпочав свою діяльність, пройшло 44 роки. За сей час московська музика дістала братів Рубінштейнів, Чайковського, Балакірева, Римського-Корсакова, Мусоргського й чимало других, не менш значних мистців. За сей час Мик. Вит. натхнув тільки Стеценка та Степового. Порівняйте значіння великої московської оперно-симфонічної школи, подумайте про недбалість і зраду українського народу, (зраду з м'яким духом, бо ніхто не перешкоджував мистецтву) і ви всі, у кого залилася хоч краплина любови та стида, згорите від сорому. Жак обгортає душу, коли на сучасних зразках вбачаєш, що найкращі люде україн. народу здібні тільки до зводу особистих рахунків та руйнування за для ради вовкулацького себелюбства найдорожчих своїх завдань. Хай же буде почесне життє славетного небіжчика світлим маяком дійсно-щирим до праці та пекучим вогнем сорому нашій недбалості та себелюбству. Пером тобі земля невпинний орачу невдячної української музичної ниви, хай під сумний спів твоєї чудової кантати «спочинуть невольничі, утомлені руки і коліна одпочинуть кайданами куті!»

— Радуйтеся вбого-духу, не лякайтесь дива: се Бог судить, визволяє довготерпеливих.

Гр. Бабенко.

Мандровані дяки.

(Докінчення).

Та сила портретів різних «козаків Мамаїв», що збереглися до нашого часу, безумовно належить до рук мандрованих

Він замовив у Таставена пречудовий подорожній альбом, щоб писати у ньому свого щоденника та подорожні вражіння. Бо хоч людина їде полювати на самих левів, вона не перестає ж думати...

Потім він виписав з Марселю цілий транспорт харчових консервів, м'ясового порошку на юшку, найновітній походний намет—що його можно було розкладати та знімати в одну хвилину, чоботи до морських подорожів, дві парасольки, ватерпруф та пару синіх окулярів, аби захистити очі від офтальмії.

Нарешті, аптекарь Безюке злаштував йому невеличку похватну аптечку, в якій була арніка, камфора, оцет і т. и. Бідолашний Тартарен!

Се все він робив зовсім не для себе; він мав падію обережністю та делікатною уважністю вгамувати, хоч трішки, лютість Тартарена-Санхо, який від тої хвилини, коли рішуче був затверджений його від'їзд, не переставав гніватися ні в день, ні в ночі.

XIII.

Від'їзд.

Нарешті, настав великий урочистий день. Від самого до світку весь Тараскон вже був на ногах, та затонив авіньонський шлях і всі вулички, що йшли до славетного будинку баобаба.

дяків. Що вони мали при собі фарби, не може бути сумніву. В інтермедії Довгалевського селянин прохає дяків, щоб вони намалювали з його портрета. «Добре», кажуть дяки, «ми служить охочі, одмалюємо усього, тільки заплющ очі».

Кінчається тим, що вони замість портрета розмальовують обличчя селянина.

Як грамотна людина, дяк ставав у пригоді і тоді, коли треба було писати яке прохання або що.

Так в одному вірші, громада диктує дякові скаргу на попа, що той забороняє вечорниці, колядки і т. ин.

Пиши ще й се, пап-дяче,

Каже дякові громада,

Що не велить (піп) челяді колядувати,

На улицю ходити і на купайлах скакати.

Дівкам не велить ходити на вечорниці:

Хіба-ж їм, небогам, постригтись у чорниці?

Парубкам не велить з дівками гуляти,

По чим же їм буде молодість згадати? ¹⁾

Дякам же належить сила віршів і кондаків сатиричного змісту, де вони називають себе «піворізами» і п'яницями. Так, напр., автор кондака «глас п'ятий» звертається до дяків з такою річю.

«Радуйтеся, піворізи, і паки реку, радуйтеся! Се радости день проспівает, день глаголю, празника Рождественского зближається! Возстаньте убо от ложей своїх і восприимете всяк по своєму холождеству орудія.

Соділайте вертепи, склейте звізду, составте партеси,— егда же станете по улицях со звуками бродить, ищущие си-вухи приймуть вас козаки в крови своя» ²⁾.

Своїм віршам дяки давали такі назви: «Правило увѣщательное, півасное не в церквах»; «Сінаскар на пам'ять п'яницям» і т. п. Але мабуть не завжди вони писали вірші тільки про п'яцтво. Багато дяків йшло на Запоріжжя, багато їх вешталось по Україні саме тоді, як коїлись великі події Хмельниччини і приставало до козаків, так що можна думати, що свій хист до віршування вони прикладали і до історичних пісень та дум.

Життя дяків, вже через те, що вони не мали свого кутка, було не дуже солодке. Мандруючи, вони терпіли і холод і го-

¹⁾ Київ. Стар. 1900 г. Январь.

²⁾ Рукоп. церков. арх. муз. при Київ. акад. № 151. (Жатецкій 203).

Всюди були люде—глядачі: на вікнах, по дахах, на деревах, моряки з Рони, посльвічки, чистильчики чобіт, міщанство, ткачі, весь клуб, зрештою—все місто, були також люде з Бокеру. З-за мосту з'явилися навіть огородинки в особливих зовсім двухколий візках з парусиновими будками, виноградарі верхи на гарних конях, оздоблених китицями, ріжними брязкавками, стрічками та дзвониками; подекуди весело сміялись селянські красуні з блакитними віночками на головах верхи на невеличких металево—сірих кониках.

Весь сей натовп хвилювався під дверима Тартарена, доброго Тартарена, який від'їздить до Турків винищувати левів.

Для Тарасконців—Альжир, Африка, Греція, Персія, Турція й Месопотамія—все це разом зливається в одну величезну країну, дуже небезпечну й майже митологічну, яка називається «Турками» (Турція).

Серед натовпу горло походжали туди-сюди шапчані мисливці, постаті яких визначали з себе шлях триюмфу.

Перед будинком баобаба стояли дві великі тачки. Від часу до часу двері відчинялися й перед очима натовпу з'являлись люде, які сумно переходили садок.

Грузчики носили скрині, великі пакунки, саквоязі та складали на тачки.

За кожним новим клунком натовп здригався.

люд, а часом і зневагу людей. Не дивно, що вони іноді ставали п'яницями і злодіями, крадучи, що попадеться під руку, робили бешкети і безчинства. Через мандрування дяк не мав жінки, відціля й те залицання до чужих жінок, котре так уподобалось нашим драматургам.

Таким його виховала тодішня семінарія, де завжди він був голодний і обідраний, а не маючи своєї оселі, мандруючи з села в село, трудно було покинути звички, що міцно прищепила дякам тодішня бурса.

Безчинства мандрованих дяків іноді доходили до того, що на них скаржилися козаки і міщане київським владикам, а ті писали укази, в котрих давали право жорстоко карати дяків.

«Дойшло до нас», пише Варлаам Ясинський архієп. Київск. і Галицький ігуменові Глухівск. монастиря, «о великих роспустях і сваволі дяків і їх виростків, по школах в Глухові живучих, котріє людей безчестят, по ночі ходячи, б'ють і обдирають, до монастиря дівочого безчинно волочаться і інші теми подобніє душевредніє роспусти пополняючи з образою Богою», а через це «даєм власть превелебному отцу ігумену Глуховскому такових свавольних і роспустних дяків і їх виростків, так теж і паламарів смиряти і жестоко карати». ¹⁾

Але всі ці свавольства були ніщо, як порівняти з тою силою шкіл, що була тоді на Україні і де вчили ці свавольні дяки. Так в 1740—48 р.р. Ніжинський полк мав 217 шкіл, Лубенський—172, Черниговський—154, Переяславський—119, а по всій лівобережній Україні більш 1000 шкіл ²⁾. В Харківщині по переписці слободських полків, що робив Хруцов в 1732 році, було всіх шкіл 129. Одна школа приходилась на 2373 душі. Ці цифри становляться ще цікавіш, як порівняти кількість шкіл XVIII століття з кількістю шкіл XIX-го. Так у 1884 році одна школа була на 4270 душ! ³⁾

Ці школи існували виключно на кошти народу без всякої допомоги з боку уряду. Це підкреслює і Теплов в своєму проєкті Батуринського університету, написаного їм за для гетьмана Розумовського: «Въ склонности народа малороссійскаго къ

¹⁾ Київ. Стар. 1892, кн. 7, ст. 118.

²⁾ Лазаревській. Статист. свіддіння обь укр. народныхъ школахъ. Основа, 1862 г. май.

³⁾ Баталгій. Украин. старин. стр. 101—102.

Голосно називали речі, що проносили люде:

«Он,—дивіться, се—складний намет... Се—консерви, се—зброя»... І шапчані мисливці давали подробиці пояснення.

Біля десятої години в натовпі счинився незвичайний заколот... фіртка з гуркотом відчинилась...

— Се—він!.. се він!.. закричали всі одразу:—се він!... Натовп здивовано муркотів: се-ж турок!—дивіться які в нього окуляри!

Справді, Тартарен з Тараскону вирушаючи до Альжиру дічив своїм обов'язком одягтися у тамтешнє убраннє.

На ньому були широкі фалдисті штани з легкої білої тканини, невеличкий кептарик з блискучими металловими гудзиками, червоний пояс підперезав його живіт, шия була відкрита, потилиця старанно виголена, на голові стреміла надзвичайна червона феска з дуже довгою блакитною китицею!..

До того ж дві великі, важкі ружниці, по одній на кожному рамені, здоровий ніж за поясом, на плункові—ладівниця, на бедрі тіліпався револьвер у міданій пихві. Се все...

Вибачайте, я забув ще окуляри, зовсім особливі, величенькі сині окуляри, які наче були зроблені спеціально для того, щоб зрівняти нерівности спереду з суворю спиною.

— Слава Тартаренові!.. Слава!.. ревла народня масса. Знаменита людина посьміхалась, але не кланялась, дякуючи важким рушницям, що висіли за плечима.

ученію і наукамъ ни мало сумнівнїя нѣтъ, потому что въ Малороссїи отъ давняго времени заведеннїя школы, не имѣя никакого къ себѣ содержанїя, а учащїеся и по силѣ обученнїя никакого одобренїя, не токмо по сіе время не ослабѣвають, но еще по времени число учениковъ большее оказывается... Батуринскїй университетъ въ числѣ студентовъ никакого недостатка имѣтъ не можетъ и предъ Петербургомъ и Москвою университетъ великїй въ томъ авантажѣ предвидится».

Але російський уряд зовсім інакше дивився на цю справу і, замість відкриття Батуринського університету в кінці XVIII століття, почина похід проти дяків і української школи.

Під впливом російського уряду Рафаїлом Зборовським, єпископом київським, видається указ в 1734 році, котрим забороняється мандрувати тим дякам, які не мають паспортів од префекта київської академії. Таких дяків безпаспортних рекомендується «словивъ, отсылать подъ арестомъ въ нашу академію Кіевскую для учиненія имъ за такое самовольство надлежащаго наказанія».

Особливо тяжким стало життя дяків коли на Україні заведено було кріпацтва. Цей свободолюбний елемент на фоні загального поневолення був, звичайно, nonsens'om в очах уряду і поміщиків, бо він ніс освіту поневоленому люду, через це в кінці XVIII століття уряд видає указ, котрим заборонється дякам мандрувати, се-б-то-цим, указом знищується ріжниця між вільним дяком і крєпаком. Так зрозуміли цей указ і поміщики і гнали на панщину дяка, як звичайнаго хлопа.

«Хто хоче лиха зазнати»,

Пише один такий дяк,

«Нехай іде у N дякувати,

Бо буде панщину в будні робити,

А в суботу ходить дзвонити,

Сала по селу прохати

І скрізь за хлібом шмарувати.

Сіє вам изображаю,

І сам із N утікаю» ¹⁾

Але тікати було нікуди: Запорозжя вже не існувало, а по Україні скрізь панувало кріпацтво.

Потім дійшла черга і до школи. Українські народні школи зачинено, а замість їх заведено офіціальні російські, та й то, як кажуть, «для видимости», бо не могли замінити ти-

¹⁾ Київ. Стр. 1897, ноябрь.

Нарешті, Тартарен зрозумів, як треба поводитись, щоб заслужити любов народу, хоч проте в глибині душі він проклинав своїх жорстоких компатріотів, що змусили його залишити свою рідну захистну господу з білими стінами та зеленими віконницями, але цього він не виказував зовнішнє.

Спокійний та гордий, лише трішки занадто блідий, він вийшов на плях, оглянув свої тачки і запевнившись, що все до ладу, він попростував до двірця, навіть ні разу не озирнувшись на рідну домілку бабаба.

За ним виступав хоробрий комендант Бравіда, президент Лядевез, пушкаръ Костакальде, всі шапчані мисливці, за мисливцями тачки, за тачками натовп.

На пероні його чекав начальник станції—старий Африканець, що пам'ятав ще 1830 рік—він довго й гаряче стискував руки лицаря.

Експрес Париж—Марсель ще не прибув. Тартарен зі своїм почтом увійшов до двірцевого салону, начальник станції загадав зараз же позачиняти двері, щоб увикнути коколотнечі.

Цілих чверть години Тартарен прогулюється по салі зі своїми славними шапчаними мисливцями. Він оповідає їм про свою майбутню подорож, обіцає прислати левині шкури... Всі

сячи українських шкіл: ті десятки офіціальних, що відкрив уряд. За 16 літ, напр., се-б-го з 1804—1820 р.р. в Черніговській губернії відкрито тільки три офіціальних школи замість бувших там 150 українських, та й ті скоро були зачинені бо не було учнів¹⁾

«Никто», каже О. Єфіменкова, «не хотѣлъ посылать своихъ дѣтей въ училища; власть прибѣгала къ угрозамъ, но вида безуспѣшность, рѣшалась на сдѣлки—допускала совмѣстное обученіе и въ офіціальних и въ домашнихъ школахъ»²⁾.

Багато дефектів мала стародавня українська школа, але вона була рідна нашому народові.

Сум обгортає душу, як згадаеш, що з останнім, може й ле-коли п'яним, дяком-бакаляром, надовго згас промінь про-світи українського народу...

Сучасна російська школа з її дуже тверезим міністерством освіти тільки вівечить дитячу душу українського школяра, не-сучи йому, замість хліба—освіти, важку каміноку «обозрѣнія».

3 нашого життя.

◀ 18-го цього Жовтня „Общимъ Присутствіемъ Черноморской губерніи“ зареєстровано Статут „Українського Літературно-Музично-Драматичного Гуртка в Новоросійську“.

Таким робом, розпочинає життя перше в Черноморщині Українське Товариство. Діти України, усі, хто не забув ще згуків рідної мови, кому милі мотиви рідної пісні, повинні при-єднатися до молоді і інституції, щоб циро і спільними силами про-вадити її завдання.

Загальні збори фундаторів мають відбутися 28 жовтня (ок-тября) о 7 год. вечора в помешканні „1 Общества Взаимнаго Кре-дита“ в Новоросійську. Програм зборів: 1) Доклад про завдання Гуртка й організацію його. 2) Установа звітового періоду. 3) Ви-бори семи членів Комітету й 4-х кандидатів до них. 4) Вибори 3-х членів в Ревізійну Комісію і 3-х кандидатів до них. 5) План майбутньої діяльності Гуртка й організації її.

Фундатори гуртка: Єлизавета Гар, Вікторія Гамалія, Лідія Герт, Григорій Лозовий, Лукьян Мельников і Степан Ерастов.

◀ У неділю 28 жовтня в господі т-ва Квітки-Основ'яненка має бути відправлено панихиду по бл. п. Миколі Лисенкові, що волею Божою преставився 24 жовтня у Києві. Вічна йому пам'ять.

¹⁾ Журнал. министер. народ. просв. 1764 г. к. І.

²⁾ А. Єфіменко. Южно-Русск. братства, 240.

записувались у книжечку на левині шкури, як на контдро-лак на балю...

Спокійний і добросердий, як Сократ в той мент коли випивав келих отрути, безстрашний Тарасконець мав для кож-ного ласкаве слово та прихильний усміх.

Він балакав просто, в дуже бадьорому тоні; було зовсім зрозуміло, що перед відбуттям йому хотілось справити на всіх як найкраще враження.

Слухаючи сердечну розмову свого шефа, шапчані мис-ливці плакали, де-які зі справжньою розпущею, як, наприклад, Лядевез та аптекаръ Безюке.

Дехто голосно ридав по закутках.

А нарід, дивлячись кризь вігна на сю сумну сцену, го-лосно ревів: «Слава Тартаренові!»...

Нарешті забрив дзвінок. Неясний гуркіт наближався... Приятельська балачу перервали вигуки... Потят! Потят!

Прощай Тартарене, прощай!

«Прощай все»... промуркотів славетний чоловік, і поцілун-ком, який він склав на щоді хороброго коменданта Бравида, він поцілував увесь свій милий Тараскон.

Потім він увійшов до вагону наповненого парижанами, які ледве не вмерли з жаху, побачивши страшного дикуна, увішаного з голови до ніг зброєю.

◀ Редакція «Сніп» надіслала у Київ ось-яку телеграму на-годи смерти Миколи Лисенка: „Над домовиною найвірнійшою з вірних гіркі сльози лясмо. Перед труною великого співця Ук-раїни схилиємо побожно наш чол, плачемо вкуні з цілою Укра-їною“ Редакція „Сніп“.

◀ Редакція „Сніп“ має на думці замість вінка на труну бл. п. М. Лисенка віддати призначену суму грошей на фундацію-капитал його імені при товаристві ім. Квітки-Основ'яненка.

◀ Урядники Харківської Земельного Банку зібрали помі-себе на вінок бл. п. Миколі Лисенкові певну суму грошей.

◀ Т-во Квітки-Основ'яненка посілає у Київ на похорон бл. п. М. Лисенка свого відпоручника.

◀ На знак жалоби по бл. п. М. Лисенкові танцювальні ве-чірки, призначені на суботу та неділю товариством ім. Квітки-Основ'яненка, не відбудуться.

◀ Причини зачинення українського клубу у Києві. В офіцій-ній статті „Кієвлянинъ“ подає ось які причини зачинення клубу:

1) Діловодство клубу провадиться в мові українській. 2) Статут клубовий каже, що мета його дати своїм членам змогу проводити вільний час присмо та хосенно, а тим часом на перших загаль-них зборах клубу з д. 27 квітня 1908 р. записано до протоколу, що клуб є місце об'єднання та культурного просвічення українців. 3) Вибрана ще 27 квітня 1908 року Рада повідомила про своїй обрання губернатора тільки 14 жовтня 1908 р. 4) На користь клубу приймалися жертви від сторонніх осіб, коли тим часом Статут дозволяє се робити тільки від своїх членів. 5) При клубові є невеличка бібліотечка, але дозволу губернатора на засновання тієї бібліотечки нема. 6) В напрямі членів клубу завважено на-хил до національної окремішности. 7) В господі клубу був вивіше-ний плякат, який вимагав, щоб розмовляли по українськи. 8) В книзі клубу є запис протесту де-яких членів його проти того, що при вечері де-які особи розмовляли по-московськи. 9) По прото-колах є „вказівки на потребу ідейного виховання дітей“ 10) У телеграмі, що надіслана до Українського Просвітнього Т-ва у Львові висловлено „щире бажання, щоб праця конгреса була найбільше хосенна українському народові цілої об'єднаної України“. Та най-головнішим злочином була бібліотека, хоч Статут Клубовий дозволяє „передплачувати часописі та книги для членів та їх ро-диц“. Бібліотека була запечатана та віддана на перегляд інспек-торови друкарень Нікольському.

Нікольський між иншим звернув увагу на закордонні часо-писи українські: „Діло“, „Свобода“ (австрійська), „Канадійський Русин“, „Канадійський Фармер“, „Свобода“—орган українського народу в Америці то що. З поміж книжок були знайдені заборо-

XIV.

Порт Марсель. Відплиття.

Першого грудня 186... року, в південь, коли сяяло мягке провансальське зімове сонце, Марсель здивовано побачив турка на своїй пристані.

Не звичайного турка, якх безліч в Марселю, лише турка особливого... страшного... То був Тартарен, великий Тарта-рен з Тараскону, який йшов вздовж пристані, розшукуючи паро-плав «Зуав», що мав його повезти туди, а за ним несли зброю, антеку, транспорт консервів...

В вухах його ще брєніли оплески тарасконців.

Зворушений чудовим кольором неба та пахощами моря, йшов сияючий Тартарен, з рушницями за плечима, з високо піднятою головою; йшов він і розкохані очі його оглядали чудову панораму Марселю, який він бачив перший раз в життю, який його осліпив...

Нещасній людині здавалось, що вже марить. Він уявляв собі, що се вже не він, а славетний моряк Зібад, прибув в одну з тих кавкових країн, про які так гарно написано у «Тисяча й одній ночі».

Тисячі людей снували у всіх напрямках...

Стояли намети всіх країн, російські, грепкі, шведські, туниські, американські...

Вені: „Українська Хата“, книга Жандра „Револуційна Росія“. Крім того з каталогу видно, що були ще інші заборонені книги. Книжки по заяві Ради наче-б-то у свій час викинено з бібліотеки, але де вони є нині—не відомо. З закордонних журналів ревізія майшла „Свободи“ Ч^о 14, 20, 28 та 38, де були уміщені статті побурюючого змісту, які торкалися найвищої особи та московського уряду. Крім того Нікольський констатував, що читальня улюбів мала характер бібліотеки.

◀ Від *гуртка молодих громадян* міста Харькова на імя часописи „Рада“ відправлена телеграма такого змісту:

На віки замовк дзвінкий спів українського соловейка. З пошанністю схилиємо голови і тяжко сумуем вкупі з українським народом перед домовиною великого музики Лисенка. Сліденко, Карабуг, Копиткевич, Хоменко, Баласпа, Дражевський, Булат, Владенко, Ткач, Паночіні.

26 жовтня 1912 р. з приводу смерті М. Лисенка послана Харькова така телеграма:

„Київ. газета Рада. Звістка о смерті славного українського мача і композітора великим сумом огорнула нас.

Світлій пам'яті твій, український Боюне, земно кланяємось“. Служачі Харьківського Банку.

◀ *Пам'ятник... Тарасові Бульбі!* На Катеринославщині в селі Кічкасі, коло санаторії „Александрбад“, на високім березі Дніпра є печера—а властиво щось подібне до тунеля. Ся печера починається якраз над водою, потім підземний хід підіймається ще вище й вище і виходить вже досить високо над Дніпром. Коло виходу з печери, в горі на березі, стоїть природна скеля, з формою рівна, як стіна. Тамешні Німці-колоністи та округна людність багато дечого розказують про сю печеру. Між иншим розповідають, що тут в печері ніби-то колись жив і переховувався легендарний український воюка Тарас Бульба, а сама печера як найкраще так і тепер зветься його іменем. Ся легенда утворилась безперечно під впливом краси і величності околицької української природи, високих похмурих скель та Дніпра. Скільки літ тому ин малюар з недалекого міста Олександрівська намалював досить дождно чорною фарбою на згаданій скелі постать українського воюка—ніби то Тараса Бульбу. А отже літом сього року розійсилось—як пишуть до *Ради*—чутка, бунім то там поставлено пам'ятник нашому великому поетови Т. Г. Шевченкови, і скрізь багато про се балакали. Правда, пам'ятник поставлено в червні с. р. Тарасови—тільки не Шевченкови, а легендарній особі—Бульбі. Легендний Німець Нібуур властитель парових млинів та механічної фабрики литого заліза на острові Хортиці, чи захопившись славними воюцькими ділами Бульби, чи з инших яких міркувань, рішив поставити йому пам'ятник. Пам'ятник поставлено над Дніпром,

Пароплави та щоглові кораблі з бушпритами стояли під паром, як ліс дивовижних списів, з наядами внизу, з богинями-адоннами, з ріжнманітною деревяною різбою, яка надавала пароплавам. Все се покривало воду, змушувало її текти дуже повільно та плесніти...

Від часу до часу межі пароплавами відкривався шматок моря, поверхня якого скидалася на чудову шовкову тканину з плямлену маслом...

Хмари чайок межі реями утворювали на небі білі плями, які ворушилились та перекликалились здавалось на всіх мовах.

Тут були цілі склади дивовижних річей, стояли наскрізь покурені дощані шони, в яких матроси варили собі страву.

Снували перекуки з люльками, з мавнами, папугами, гуділи неймовірно товсті канати; тут були старовинні частини гармат, визлочені лятарні, старі талі, старі беззубі якорі, рупори стереоскопи. Продавщиці хлизнів та мушлів стояли навколішках біля свого краму та вигукували заохочування.

Снували матроси з бляшанками дьохтю та з паруючими чашками, з цілими кошиками молюсків, яких вони перемивали білесуватій воді.

Всюди натовп продавців з самим ріжнманітним добром. Вся пристань усяпана зерном хліба; носильчики скидають пачки з високих помостів; зерно сиплється як золотий потік.

на високім березі. Зроблений він з білого міцного каменя. Заввишки пам'ятник більше людського зросту і уявляє постать українського козака в шапці, з люлькою за поясом. Одною рукою він вказує на Дніпро. Пам'ятник сфотографовано і видано на продаж картки.

◀ *Справа з пам'ятником Т. Г. Шевченкові.* Конкурс на пам'ятник. 20-го грудня сповіняється строк оповіщеного об'єднаним комітетом третього міжнародного конкурсу на пам'ятник Т. Г. Шевченкові. Умови конкурсу попрохали в комітеті коло 100 осіб, які бажають взяти участь в конкурсові.

◀ *Літературні новини. Мих. Грушевський. Про українську мову і українську школу.* Київ 1912 ст. 63.—Ціна 30 сот. Тут зібрано разом 16 статей, друкованих в тиждєвнику „Село“ (в Києві) в рр. 1909—1910. Книжка була сфокісована цензурою зараз по виході і аж опісля знято з неї арешт. Призначена вона для найширших кругів, головні для читачів з поміж селян, які знайдуть тут інформації про справи нашої мови, шкільної освіти і науки. Видане надзвичайно чепурне, з вінетю титуловою художника В. Кричевського та з прикрасами після старинних книг. Книжочку сю висилас на бажане оплачено книгарня Наукового Товариства ім Шевченка у Львові, Ринок ч. 10; при пересиланю належитости переказом проситься долучити порто.

◀ *Подарунок.* Поміщик полтавського повіту А. К. Старичький подарував земству в селі Черкасівці саднбу і чималий будинок з умовою, щоб земство там одкрило лікарню для селян і назвало її „коптевською лікарнею“ в пам'ять покійного діда Старичького-Коптева.

3 Галичини.

◀ Всі українські товариства в Перемишлі рішили замість вінців зложити датки на стипендійний фонд імени Григорія Цеглинського.

◀ *Ucrainica в чужих виданнях.* В кнївськїм Сechosloveni помістив Б. Павлю статтю „Z ukraїnskoho života“, де обговорює й становище російських Чехів до українського питання.—В Zger-nowitzer Allgemeine Zeitung в ч. з 20. жовтня 1912 розглядає Др. Рг. нужду буковинського селянства на основі праці д-ра Михайла Литвиновича из Die bäuerlichen Besitz-und Schulde-hältnisse im Wıznitzer Gerichtsbezirke.—Єдина, здається, за послідні часи вістка про Українців у французькій пресі, се згадка в „Paris-journal“ ч. 1469 14. X. про протест австрійських соціалістів і „ukrainienne“ зокрема проти балканської війни. Та й тут очевидно без жадного розуміння, що се таке „ukrainienne“.—В тиждєвнику

Люде у червоних фесках продають і міняють осялячі шкури, тут же товпляться їх жінки й діти.

Там далі кораблярня. Великий пароплав зашпакльовується, чути міцний дух резини та оглушаючий грюкіт молотів ковалів, що латають дно його великими мідяними латками.

Часом щось заясніє межі щоглами і тоді бачить Таргарец, що то прийшов англійський фрегат блисучий та вишарований, з офідерами в жовтих рукавичках, ажь великий марсельський бриг, на помості якого серед шуму, брязкіту та гоміру, чути провансальську команду товстого капітана у редінготі та шовковому капелюхові.

Весь час оглушаючий грюкіт важких тачок, команди матросів, балачки, сьпіви, свист пароплавів, барабановий бій на баштах святого Івана у форті св. Миколи...

А над всім цим могутній містраль підхоплює всі сі згуки, змішує з своїм власним завиванням і утворює божевільну, сувору музику подорожніх літаврів, які надають людській душі бажання мандрівки, вільної, безкрайної, бажання мати крила.

Ось під які згуки безстрашний Таргарец з Тараскону відбув в країну левів;...

Кінець першої частини.

świat (ч. 31. за 1911 р.) є стаття К. Борта про листоване О. Чужбинського з Гн. Крашевським, якого деякі твори він перекладав на російську мову.—В фейлетонах 239—246 чч. львівського консервативного дневника „Przegląd“ помістив д. З. С. широкий реферат про книжку „Z dziejów Ukrainy“, держаний в тоні звичайним для польських патріотів.—*Южный Край* (в ч. 11037) пригадує потребу здвиження пам'ятника М. Кропивницького.

С. Порубайміх.

Українські „страдники“.

Коли ви, читачу, продивляєтесь українську пресу, то не можете не помітити, як на її сторінках рябують скарги українців. Куди не поткнись, скрізь кривдять—ображають українців, так кривдять, що і на світі Божому вдержатись не можна, як казала покійна баба Палажка. Там предсідатель управи за читання «Ради» увільня лікарів; там шп та інспектор, за теж напосіда на учителя, а де й учитель за теж доносить на попа, урядник на волосного писаря, а писарь на свідомого селянина. Не дуже давно так, навіть, «Рада» присвятила передовицю одному ганебному вчинкові супроти української преси. Діло було так: Один, як видко інтелігент, написав листа до «Ради» з проханням, щоб йому газети не висилали, а то старшина йому жити не дає, та ще й газету знищує. Каже, коли небудь буду в Києві, та краще власними руками заберу свої числа з редакції.

Добре, що цей інтелігент живе видко близько біля Києва, а як хто далеко, то що тому в світі Божому робити? Ой, страмовище, страмовище! Прочитавши отакого листа, проти волі подумаєш: «Кажь дошла ты до жизни такой?»...

І тож хватило у людини совісти публично скажитись, що йому старшина газети не дає.

Та це-ж може дійти до того, що в селі громадський чередник, або церковний сторож візьме тай скаже, якому небудь інтелігентові, наприклад, учителеві: «ой, глядїть, паничу, не читайте мені отей паскудної мужичої газети, а то піду скажу попові, бо я чув, що за неї попада на горіхи. Краще без гріха—давайте її мені на цигарки». Панич, звичайно, трохи повагається, а потім подума, що строж правду каже: «краще без гріха», і віддасть на цигарки.

Таким чином, позбувшись лиха, нашого панича обує радість велія: «слава тобі Господеві і Цариці Небесній, єсть з чим поскаржитись на гоненіє і притісненіє! Настрочу дописа»... Пишучи дописа, сам дума: «дурні, дурні, не знають, як поцасти в лono народніх оборонців і борців за ідею!»

Полержали б у руках при чередникові українську газету і готово (грошей газета не коштує, бо, як відомо, дописувачам висилається дурно).

Мені здається, що отой пан, пишучи листа до «Ради», саме так думав, а «Рада» повірила у всемогутність старшини, тай собі в увісон підтягнула: «рятуйте, мов, громадяне—кривдять!»

Той, хто пише ці рядки, сам селянин і в своєму життю старшини і писаря в ролі жорстоких цензорів не зустрічав. Що найбільше, то це хіба цензорська власть сільського начальства може розпросторитись на якогось забитого, полохливого селянина, а на інтелігента ні в якому разі. Та цього й не може бути прямо таки на основі реальних відносин. Як може селяська власть іти проти пана, коли її садовлять у карцер і, кому тільки не лїнь, може «пику побити»...

Одно з двох. Або такі скарги простісінька вигадка, і коли преса вірить, то значить не знає реальних відносин; або коли правда, то ще гірше. Значить частина середньої укр. інтелігенції, крім зневаги, нічого не заслугує. Куди там

йому тягатись з інспектором, попом, чи там становим, земським, коли досить, щоб на його нагримав шкільний сторож—зараз через пресу скарга: «от як, мов, кривдять»...

Так, що часті правий був О. Яблоновський, коли писав своєму брату у листі:—я все присматриваюсь кь малоросійской інтеллігенції и никакь не могу сь ней примириться. Столько разговоровь столько «жалою» по поводу бѣдной родины и—никакого практического дѣла, никакой общественной работы...

Свята правда: на скарги та жалі ми, Боже, які щедрі!...

П. Осипенко.

Одгадка.

Через віщо «Ю. К.» не друкує звістки про штраф та конфіскату «Снопа», та що п. Редактор «Ю. К.» думає у ту годину, коли одержав цю вицезгадану звістку.

Є на світі дуже багато страховищ, а тому не диво, що кожний чоловік чого небудь та боїться. Той боїться мерців, той домовика, той відьми, а той ще чого небудь; а от я знав одного чоловіка, дак той усього боявся. (Ну, звісно, як хто впаде, то того вже він не боїться, а як що стоїть перед його очима, то завжди злякається).

От ви й самі читачу знаєте, що занадто страшно—як вийти до схід сонця на поле у жнива. Мряка у жнива частенько буває і поле, особливо вдосвіта, все чисто вкутане сірим туманом, а в тумані тім все страшним здається: і пастух, і вербка над дорогою, і навіть бурьянина на обміжку, або путана коняка. А особливо оті полуклопки...

От тут я склав вірша про одного Юхима, може хто догадається, кого я Юхимом охрестив, а потім уже і те, що треба, теж одгадає.

«Сніп» штрафують, конфіскують» —

Так мав крикнути «Южный Край».

Роздививсь... щож не буде?!

А читач що скаже нам?!

— Штраф... за щось ще й конфіскують

Ну та й «Сніп», немов копа—

Однесе тоді ж «Южанин»

Копійчину до «Снопа».

І пішла у кіш ця звістка,

Про «Снопа» «Ю. К.» мовчить—

«Южный Край» ту зна примовку:

«Хто мовчить, той двох навчить»,

І як кінь той, «він щось дума»—

Ми ж це хочем розгадати.

У ним віршові одгадка—

«Буки» прошу не читати.

О. Печериця.

Шановний Редакторе!

Я дам відповідь на Ваше запитанне про причини мовчанки «Ю. К.» тільки тоді, коли Редакція відповість, через що ні про штраф, ані про конфіскату «Снопа» нічого не подала «Рада». Се загадка ще цікавіша.

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

ВЧУ грати на бандурі (кобзі) за недорогу плату *Конторська, 53, кв.* Провіна, спитати СТУДЕНТА-КОВЗАРЯ.